
метеорологічних показників метеостанції природного заповідника за останні десять років підтверджують гіпотезу потепління на планеті.

Література:

1. Андрієнко Т.Л., Попович С.Ю., Коротченко І.А. та ін. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. –Київ: Академперіодика. 2002.
2. Географічна енциклопедія України. –Т.3. –К.:УРЕ, 1990. - 480с.
3. Літопис природи /Природний заповідник «Розточчя», смт.Івано-Франкове. 2012-2021. Кн. 26-35.
4. Стрямець Г.В., Гребельна В.О., Скобало О.С., Стрямець С.П. Локальні прояви змін клімату на прикладі природного заповідника «Розточчя». Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України, 2018, 28(11), 24-27.
5. Стрямець Г.В., Гребельна В.О., Скобало О.С. Основні характеристики температурного режиму повітря Розточчя в розрізі тривалих і короткочасних змін». Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України, 2021, 31(1), 14-19.

Ігор КУЗИК, доктор філософії (PhD), асистент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

РЕТРОСПЕКТИВА ТРАДИЦІЙ БЛАГОУСТРОЮ «ЗАПОВІДНОГО КУТОЧКА ІМЕНІ М.П. ЧАЙКОВСЬКОГО»

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Заповідний куточок імені Миколи Чайковського» створена рішенням Тернопільської обласної ради від 12.11.2013 р. №1522. Розташований заповідний об'єкт за адресою вул. Винниченка, 13 (у дворі будинку). Площа заповідного куточка становить 0,3 га, тут зростають унікальні деревні насадження, цінні рідкісні види флори. Зокрема, гінго дволопатеве, метасеквоя, сакура японська, тюльпанове дерево, тис ягідний, ялина біла. Середній вік насаджень, ботанічної пам'ятки природи, становить 15-20 років. Заповідний куточок знаходиться на балансі Управління житлово-комунального господарства, благоустрою та екології Тернопільської міської ради [2]

Від початку функціонування геоекологічної секції на географічному факультеті, тоді ще Тернопільського педінституту, студенти та викладачі активно долучалися до різних природоохоронні ініціативи. Завдяки інтенсивній науковій та освітній роботі кафедра геоекології та методики навчання екологічних дисциплін налагодила тісну співпрацю із різними державними відомствами, органами місцевого самоврядування, освітніми закладами, громадськими організаціями тощо. Сьогодні кафедра геоекології та методики навчання екологічних дисциплін ТНПУ ім. В. Гнатюка співпрацює із Управлінням екології та природних ресурсів Тернопільської ОДА, Управлінням житлово-комунального господарства, благоустрою та екології Тернопільської міської ради, Регіональним офісом водних ресурсів у Тернопільській області, Тернопільським обласним управлінням лісового та мисливського господарства, двома національними природними парками «Дністровський каньйон» та «Кременецькі гори», природним заповідником «Медобори», Кременецьким ботанічним садом, Управлінням освіти Тернопільської ОДА та міста Тернопіль, загальноосвітніми навчальними закладами міста, Тернопільським обласним комунальним інститутом післядипломної освіти (ТОКПО), Тернопільським обласним краєзнавчим музеєм, Тернопільським обласним Гідрометцентром, об'єднаними територіальними громадами, органами місцевого самоврядування міст та селищ. Також кафедрою налагоджено взаємовідносини із громадськими організаціями: «Скеля», «Екоальянс», Національний екологічний центр України (НЕЦУ), Всеукраїнська екологічна ліга, екологічний клуб «Край» та інші. При кафедрі функціонує науково-дослідна лабораторія моделювання еколого-географічних систем, науковий центр екологічних інновацій, громадська організація Тернопільський міський відокремлений підрозділ НЕЦУ та студентський рух з охорони природи «ЕСО-LIFE» [1].

Починаючи із листопада 2013 року на географічному факультеті ТНПУ ім. В. Гнатюка відновила роботу студентська «екологічна дружина», до її складу ввійшли практично усі студенти спеціальності «Екологія». Згодом екодружина трансформувалась у студентський рух з охорони природи «ЕСО-LIFE», який функціонує як громадська організація із своєю

символікою та статутом. За останні 10 років активісти організації «ЕКО-LIFE» започаткували та відновили багато природоохоронних традицій, реалізували більше трьох десятків акцій та налагодили співпрацю з освітніми закладами м. Тернопіль. Однією із екологічних ініціатив, яка започаткована та реалізується уже впродовж восьми років, студентами екологами та гідрологами ТНПУ, є акція з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення ім. М.П. Чайковського.

Рис.1. Екологічна акція з окультурення та благоустрою ботанічної пам'ятки природи місцевого значення ім. М. П. Чайковського 2013 рік

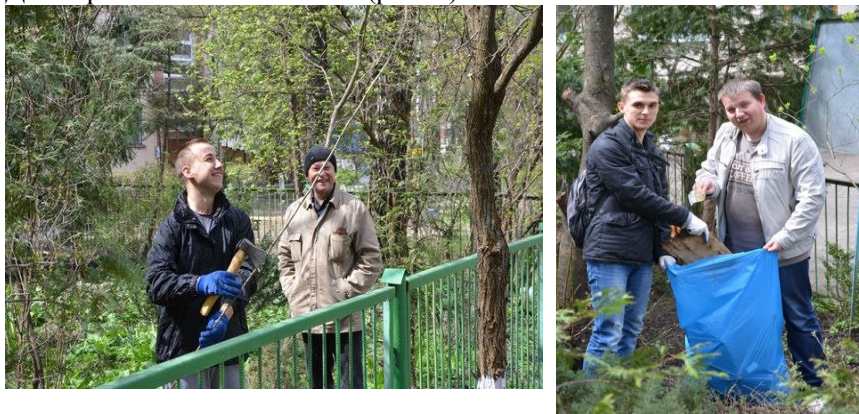
Вперше акцію з благоустрою території навколо заповідного куточка та окультурення ботанічної пам'ятки природи провели весною 2013 року (рис. 1). Перед проведенням міжнародної конференції «Подільські читання», готувалось офіційне відкриття меморіальної дошки Миколи Чайковського, на будинку де проживав відомий природоохоронець. На той час, спільно із членами громадської організації «Екоальянс», студенти 1-го і 2-го курсів спеціальності «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» провели комплекс робіт з благоустрою заповідного куточка Насамперед,

було проведено обрізку дерев, видалено самосіви кущів, зібрано листя тощо. У цьому ж році, було помальовано огорожу навколо заповідного об'єкта, окультурено прилеглу територію. Серед активних учасників, які брали участь в акції варто згадати голову громадської організації «Екоальянс» Філя Олександра Григоровича, співголову ГО «Екоальянс», завідувача кафедри геоекології та методики навчання екологічних дисциплін – професора Царика Любомира Петровича, а також студентів: Кузика Ігоря, Таратуту Юрія, Базана Захарія, Мнюх Катерину, Полянську Олену, Музику Марію, Кодлюк Ірину, Милян Ольгу, Дідюк Юлію, Котик Уляну, Бойка Назара, Сплавінську Юлію та інші.

Починаючи із 2013 року, кафедра геоекології та методики навчання екологічних дисциплін разом із студентським рухом з охорони природи взяла «шефство» над заповідним куточком ім. М.П. Чайковського. Щорічні акції з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення стали доброю традицією і весною 2014 року цю акцію успішно повторили. В цей рік, було більше звернено увагу на омолодження та обрізання дерев, на що взято спеціальний дозвіл в Управлінні житлово-комунального господарства, благоустрою та екології Тернопільської міської ради, а також Управлінні екології та природних ресурсів Тернопільської ОДА. У 2014 році участь в акції взяли ті ж студенти, що й минулого року, лише на той час вони були уже третьо- і другокурсниками. Зокрема варто відмітити активну роботу з обрізання дерев Таратуту Юрія, Базана Захарія і Власюка Тараса (рис. 2а), збирали і виносили старе листя і побутові відходи студенти другого курсу Кордиш Тарас і Покиданець Іван (рис 2б).

Традиція благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення ім. М. П. Чайковського активно продовжувалась і розвивалась. У 2015-2018 роках, студенти разом із викладачами та громадськими активістами, що весни проводили роботи для підтримання екологічного стану заповідного об'єкта. Особливо активно вдалось попрацювати весною 2018 року, коли до акції з благоустрою та окультурення заповідного об'єкта долучились родичі Миколи Петровича, його дочка Світлана Миколаївна. В цьому році під керівництвом завідувача кафедри

геоекології та методики навчання екологічних дисциплін Царика Л.П. та аспіранта Кузика І.Р., до акції долучились студенти першого курсу спеціальності 101 Екологія: Семенець Оксана, Ковальчук Ольга, Мірза Вікторія, Вівчар Мар'яна, Цідило Аліна, Демборинський Іван та інші (рис. 3).

а

б

Рис. 2. Активна робота студентів другого і третього курсів у заповідному куточку імені М.П. Чайковського, 2014 рік.

Рис. 3. Учасники акції з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи «Заповідний куточок ім. М. П. Чайковського», 2018 рік

У 2019 році акцію з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення імені М.П. Чайковського провели студенти 4-го та 1-го курсів спеціальності 101 Екологія. Активними учасниками акції були Прокопчук Олег, Самбура Олег, Бурда Вікторія, Пахомов Олександр, Процик Володимир, Ушакова Лілія, Кондратюк Віталій та Грицюк Вадим (рис. 4). Представники студентського руху з охорони природи «ЕСО-LIFE», які долучились до акції, пообрізали кущі, видалили однорічні пагони, позгрібали листя та винесли сміття з території заповідного об'єкта.

У 2020 та 2021 роках, через карантинні обмеження та перебування студентів на он-лайн навчанні, нажаль, провести акцію з благоустрою та окультурення заповідного куточка ім. М.П. Чайковського не вдалось. Тоді ще аспірант, Ігор Кузик разом із дочкою Миколи Петровича – Світланою Миколаївною, в силу своїх можливостей, провели мінімальну роботу у заповідному об'єкті осінню 2020 року. Повноцінно акцію з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи вдалось відновити у 2022 році. Не зважаючи на складний час, небезпеку військових дій, найбільш активні студенти спеціальності 101 Екологія та 103 Науки про Землю (Гідрологія), все ж таки провели акцію з благоустрою та окультурення заповідного об'єкта. Під керівництвом асистента кафедри геоекології та методики навчання екологічних дисциплін Кузика Ігоря Романовича, разом із Світланою Миколаївною, студенти другого (Блотний Юрій, Брановський Іван), третього (Подтабачний Микола) і четвертого (Чура Павло) курсів (рис. 5) помалювали частину огорожі навколо заповідного об'єкта, позгрібали і винесли старе листя, видалили самосіви кущів і бур'янів.

Участь студентів екологів у подібних акціях має важливу практичну спрямованість. Оскільки майбутні фахівці з охорони природи не лише безпосередньо ознайомлюються із заповідним об'єктом, але й вивчають особливості його догляду, впорядкування, необхідність законних підстав і дозволів на благоустрій тощо. Таким чином студенти заохочуються до роботи у природоохоронних структурах, отримують стимул для створення нових заповідних об'єктів, розробку обґрунтувань необхідності збереження тих чи інших природних комплексів. Такий практичний досвід є особливо цінним на ринку праці і дозволяє

випускникам Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка бути більш конкурентоспроможними та затребуваними у потенційних роботодавців.

Рис. 4. Учасники акції з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи «Заповідний куточок ім. М. П. Чайковського», 2019 рік

Рис. 5. Учасники акції з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи «Заповідний куточок ім. М. П. Чайковського», 2022 рік

Отож, підсумовуючи вище проведену ретроспективу акції з благоустрою та окультурення ботанічної пам'ятки природи ім. М.П. Чайковського, варто відмітити, що такі заходи відграють важливу еколопопросвітницьку та екологовиховну роль, не лише для учасників акції, але й для місцевих мешканців. Спостерігаючи за щорічним доглядом і підтриманням порядку у заповідному куточку, люди які проживають поблизу змінюють своє ставлення до природи та максимально стараються її оберігати. Тому однозначно, що такі акції мають перспективу, їх потрібно продовжувати і розвивати, не лише у місті Тернопіль, але й в інших населених пунктах, територіальних громадах, освітніх закладах і навіть релігійних організаціях.

Література:

1. Кузик І.Р. Роль кафедри геоекології та методики навчання екологічних дисциплін ТНПУ ім. В. Гнатюка у громадському житті тернопілля. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. присвяченої 25-річчю відкриття спеціальності «Екологія» у ТНПУ ім. В. Гнатюка (7-8 травня 2019 р.). Наук. ред. Л.П. Царик, М.Я. Сивий, А.В. Кузишин, Я.О. Мариняк. Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. С. 25-31.
2. Реєстр природно-заповідного фонду Тернопільської міської ради станом на 13.05.2022. URL: https://ecology.te.gov.ua/media/uploads/ternopiul_mtg.pdf
3. Царик Л.П. Науково-освітня роль кафедри геоекології ТНПУ у реалізації природоохоронних концепцій початку ХХІ ст. в Україні. Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2015, №2 С. 4-9.
4. Царик Л.П. Роль кафедри геоекології ТНПУ у реалізації стратегічних завдань розвитку екологічної освіти і науки. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. присвяченої 25-річчю відкриття спеціальності «Екологія» у ТНПУ ім. В. Гнатюка (7-8 травня 2019 р.). Наук. ред. Л.П. Царик, М.Я. Сивий, А.В. Кузишин, Я.О. Мариняк. Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. С. 5-10.